

**Сумський державний педагогічний університет
імені А. С. Макаренка
Факультет іноземної та слов'янської філології**

Кафедра української мови і літератури

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету іноземної та
слов'янської філології

 Лариса КЛОЧКО

«29» серпня 2025 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
ОК 10 ВСТУП ДО СПЕЦІАЛЬНОСТІ**

галузь знань **А Освіта**

спеціальність **А4 Середня освіта (Українська мова і література)**

освітньо-професійна програма

Середня освіта (Українська мова і література. Зарубіжна література)

першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

Мова навчання

українська

Погоджено науково-методичною
комісією

факультету іноземної та слов'янської
філології

«29» серпня 2025 року

Голова Наталія ГРОМОВА

Розробник:

Громова Наталія Василівна, кандидат педагогічних наук, доцент
кафедри української мови і літератури.

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри української
мови і літератури

Протокол № 1 від 29 серпня 2025 р.

Завідувач кафедри

Вікторія ГЕРМАН к.філ.н., доцент

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 3	бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
1-й			
Семестр			
1-й			
Лекції			
18 год.			
Практичні, семінарські			
22 год.			
Самостійна робота			
48 год.			
Консультації			
2			
Загальна кількість годин – 90	Вид контролю:		
	залік		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Курс є обов'язковим для підготовки майбутніх учителів української мови і літератури.

Мета викладання навчальної дисципліни

Дисципліна є пропедевтичною, передбачає теоретичне ознайомлення студентів із майбутньою спеціальністю, формування навичок академічної культури та академічної доброчесності. Зміст курсу охоплює відомості про специфіку професійної діяльності вчителя української мови та літератури.

Мета курсу – формувати ключові компетентності майбутнього вчителя української мови та літератури, необхідні для успішної самореалізації.

Основні завдання курсу: підготовка студентів до проведення наукової роботи: формування вмінь формувати теми наукових досліджень, проведенню інформаційного пошуку з обраної теми, проводити лінгвістичні дослідження, здійснювати аналіз та оформлення результатів наукових досліджень.

Методи навчання: проблемно-пошукові, дослідницькі, проектні, інтерактивні (вебінари, тренінги, презентації, дистанційні освітні технології), самонавчання.

Види контролю: поточний, семестровий, підсумковий, самоконтроль.

Форми контролю: усне та письмове опитування, залік, проєкт.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Зміст курсу тісно пов'язаний з іншими навчальними дисциплінами, насамперед «Інформаційно-комунікаційні технології», «Психологія», «Вікові фізіологія та здоров'я людини», «Фахова українська мова», «Сучасна українська літературна мова», «Вступ до літературознавства» «Українська література» та ін.

Академічна доброчесність.

Університет – є платформою, що забезпечує рівні можливості для навчання, наукової роботи, набуття знань, розвитку вмінь та, як результат, формування компетентностей, потрібних студентам протягом їх життя та роботи. Оскільки студенти є членами академічної спільноти, вони мають дотримуватись кодексу академічної доброчесності та нести індивідуальну відповідальність за власну роботу. Всі види поведінки, що порушують кодекс, – списування, плагіат, підробка – є незаконними та піддаються дисциплінарному покаранню.

Відповідно до Кодексу Академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка учасники освітнього процесу повинні: діяти у професійних і навчальних ситуаціях із позицій академічної доброчесності та професійної етики; самостійно виконувати навчальні завдання; коректно посилатися на джерела інформації у разі запозичення ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформації про результати власної навчальної, наукової, творчої діяльності; усвідомлювати значущість норм академічної доброчесності, оцінювати приклади людської поведінки відповідно до норм академічної доброчесності; давати моральну оцінку власним вчинкам, співвідносити їх із моральними та професійними нормами.

(«Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності Сумського державного педагогічного університету імені А.С.Макаренка», що ухвалене рішенням вченої ради університету протокол № 12 від 18 червня 2020 року
https://sspu.edu.ua/images/2020/doc/polozhennya_pro_sistemu_zabezpechennya_ad_2866f.pdf

3. Компетентності та програмні результати навчання

Програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» ґрунтується на сучасних підходах до творчої самореалізації особистості, враховує принципи наступності, системності, міжпредметних зв'язків, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, діяльнісного навчання, співпраці викладача і бакалавра, скеровує подальшу

роботу фахівця на підвищення своєї педагогічної майстерності.

Вивчення дисципліни «Вступ до спеціальності» спрямоване на формування у бакалаврів передбачених освітньою програмою компетентностей:

Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність	ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і характеризується комплексністю й невизначеністю педагогічних умов організації освітнього процесу в закладах загальної середньої освіти.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства; усвідомлення цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідності його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини, формування готовності обстоювати права й свободи українського народу, готовності бути залученими до діяльності у сфері безпеки та оборони України. ЗК 2. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу, до застосування знань у практичних ситуаціях. ЗК 3. Здатність усвідомлювати соціальну значущість своєї майбутньої професії, сумлінно виконувати професійні обов'язки, здатність розуміння важливості розвитку мислення й пошанування істини. ЗК 4. Здатність до прийняття ефективних рішень у професійній діяльності та відповідального ставлення до обов'язків, мотивування людей до досягнення спільної мети. ЗК 5. Здатність ухвалювати рішення та діяти, дотримуючись принципу нетерпимості до корупції, принципів академічної доброчесності у взаємодії учасників освітнього процесу та організації всіх видів навчальної діяльності. ЗК 6. Здатність використовувати державну мову у професійній діяльності, чітко й аргументовано висловлювати свої думки, міркування, почуття; використовувати іноземну мову для одержання й оцінювання інформації в галузі професійної діяльності. ЗК 7. Здатність до міжособистісної взаємодії, роботи в команді, продуктивного спілкування з представниками інших професійних груп різного рівня, до толерантного сприймання різноманітних думок, ідей. ЗК 9. Здатність до генерування нових ідей, виявлення та

	розв'язання проблем, ініціативності та підприємливості.
<p>Предметні (фахові) компетентності спеціальності (ПК)</p>	<p>ПК 1. Мовно-комунікативна компетентність як здатність: забезпечувати здобуття учнями освіти державною мовою; формувати і розвивати мовно- комунікативні уміння та навички учнів, використовувати знання іноземної мови в освітній і професійній діяльності в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 2. Предметно-методична компетентність як здатність: використовувати систему теоретичних знань та практичних умінь з української мови, української літератури, зарубіжної літератури та методики їх навчання в ході вирішення професійних завдань; моделювати зміст навчання відповідно до обов'язкових результатів навчання, визначених державними стандартами освіти; формувати й розвивати в здобувачів освіти ключові компетентності та наскрізні вміння, визначені державними стандартами освіти; здійснювати інтегроване навчання здобувачів освіти; добирати і використовувати сучасні та ефективні методики і технології навчання, виховання і розвитку; розвивати критичне мислення; формувати ціннісні ставлення в здобувачів освіти в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 3. Інформаційно-цифрова компетентність як здатність: орієнтуватися в інформаційному просторі, здійснювати пошук і критично оцінювати інформацію, оперувати нею у професійній діяльності; ефективно використовувати наявні та створювати (за потреби) нові електронні (цифрові) освітні ресурси; використовувати цифрові технології в освітньому процесі в умовах реалізації концепції Нова українська школа.</p> <p>ПК 6. Компетентність педагогічного партнерства як здатність: до суб'єкт- суб'єктної (рівноправної та особистісно зорієнтованої) взаємодії з учнями в освітньому процесі; працювати в команді із залученими фахівцями для надання додаткової підтримки особам з особливими освітніми потребами; залучати батьків до освітнього процесу на засадах партнерства.</p> <p>ПК 13. Здатність до навчання впродовж життя як здатність: здійснювати моніторинг власної педагогічної діяльності і визначати умови та ресурси професійного розвитку впродовж життя; взаємодіяти з колегами на засадах партнерства та підтримки, дотримуючись принципів професійної етики.</p> <p>ПК 14. Інноваційна компетентність як здатність:</p>

	застосовувати наукові методи пізнання в освітньому процесі; використовувати інновації у професійній діяльності; застосовувати різноманітні підходи до розв'язання проблем у педагогічній діяльності.
--	--

Програма навчальної дисципліни «Вступ до спеціальності» ґрунтується на сучасних підходах (особистісний, культурологічний, текстоцентричний, компетентнісний), враховує принципи системності, міждисциплінарної інтеграції, особистісно зорієнтованого навчання, діалогічності й комунікативної спрямованості, текстоцентризму, розвитку критичного мислення, співпраці викладача і здобувача освіти.

Результати навчання за дисципліною базуються на програмних результатах навчання, визначених відповідною освітньою програмою, є достатніми для компетентного вирішення складних завдань інноваційного та дослідницького характеру в майбутній професійній діяльності, розвитку критичного мислення, soft skills, hard skills та meta skills.

Програмні результати навчання	
Знання	<p>ПРЗ 1. Знати психолого-педагогічні засади теорії навчання, концептуальні основи шкільної освіти в галузях українського та зарубіжного мовознавства, літературознавства, цілі і завдання навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи); наукові основи шкільних курсів української мови, української літератури, англійської мови.</p> <p>ПРЗ 2. Знати мовні норми, стилі української літературної мови, соціокультурну ситуацію розвитку української мови, особливості використання мовних одиниць у певному контексті, мовний дискурс художньої літератури й сучасності.</p> <p>ПРЗ 3. Знати провідні тенденції розвитку літературного процесу, специфіку його перебігу в культурному контексті, зміст естетичних теорій, методів, напрямів, течій, стилів, жанрів; твори української та зарубіжної класики й сучасності у взаємозв'язках з українською та світовою культурою.</p> <p>ПРЗ 8. Знати інформаційно-цифрові технології для супроводу освітнього процесу, цифрові середовища та цифрові ресурси, доцільні прийоми їх використання під час навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури, правила безпеки у цифровому середовищі.</p> <p>ПРЗ 9. Знати вікові та індивідуальні особливості учнів,</p>

	<p>ознаки погіршення їх психоемоційного стану, принципи побудови конструктивної й безпечної взаємодії з учасниками освітнього процесу; вимоги та інструменти забезпечення інклюзивного навчання.</p> <p>ПРЗ 11. Знати основи запобігання корупції, суспільної та академічної недоброчесності, правила використання об'єктів авторського права на рівні необхідному для формування нетерпимості до корупції та проявів недоброчесної поведінки як в академічній спільноті, так і подальшій педагогічній діяльності.</p>
<p>Уміння</p>	<p>ПРУ 1. Уміти використовувати власну систему знань щодо психолого- педагогічних особливостей різних груп учнів в ході планування, організації та здійснення навчання української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах загальної середньої освіти (на рівні основної школи), зокрема в інклюзивному освітньому середовищі.</p> <p>ПРУ 2. Уміти демонструвати та застосовувати знання з української мови, української літератури, зарубіжної літератури (на рівні основної школи) для формулювання та вирішення завдань різних рівнів складності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 6. Уміти оцінювати проблемну ситуацію та/або завдання на основі всебічного аналізу з метою виявлення шляхів їх вирішення; використовувати та вдосконалювати методики навчання конкретних тем з української мови, української літератури, зарубіжної літератури в закладах середньої освіти (на рівні основної школи); сприймати, аналізувати й реалізовувати інновації у професійній діяльності в умовах впровадження концепції Нова українська школа.</p> <p>ПРУ 12. Уміти відшукувати інформацію у різноманітних джерелах, аналізувати, критично оцінювати, систематизувати, узагальнювати; готувати доповіді, презентації, брати участь у дискусії.</p> <p>ПРУ 13. Уміти використовувати іноземну мову в практичній діяльності.</p>
<p>Комунікація</p>	<p>ПРК 1. Володіти основами професійної мовленнєвої культури при навчанні української мови, української літератури, зарубіжної літератури.</p> <p>ПРК 3. Здатність до продуктивного міжособистісного спілкування, ефективної взаємодії в команді у професійному колективі та з представниками інших професійних груп та батьками; здатність займати лідерську позицію в ході співпраці у команді, вести діалог,</p>

	<p>брати участь у дискусіях щодо вирішення професійних проблем, базуючись на принципах етики вчителя.</p> <p>ПРК 4. Здатність пояснювати стратегію сталого розвитку людства і шляхи вирішення його глобальних проблем.</p>
Відповідальність і автономія	<p>ПРА 1. Мати сформовану мотивацію до здійснення професійної діяльності, бути готовим сумлінно виконувати професійні обов'язки, дотримуватися принципів етики вчителя та принципів академічної доброчесності.</p> <p>ПРА 3. Здатність продовжувати навчання протягом життя зі значним ступенем автономії, планувати процес самонавчання та самовдосконалення в контексті неперервної фахової підготовки, використовуючи способи збереження як фізичного так і психічного здоров'я, запобігаючи професійному вигоранню.</p>

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Оцінювання навчальних досягнень студентів здійснюється за системою ЄКТС та національною шкалою оцінювання відповідно до Положення про порядок оцінювання знань студентів у ЄКТС в Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка.

Накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання компетентностей, передбачених освітньо-професійною програмою, за всі види аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності: тестові завдання, творчі роботи, презентації, контрольні роботи, поточний контроль.

Основними критеріями оцінювання знань бакалаврів є:

- 1) характер і якість самостійної підготовки студента до заняття;
- 2) ступінь усвідомлення навчального матеріалу, розуміння того, про що повідомляється;
- 3) повнота, правильність і точність відповіді;
- 4) наявність прикладів (ілюстрацій) до названих положень, визначень;
- 5) уміння застосовувати набуті знання у стандартних і нестандартних ситуаціях; відповідно до вимог виконання практичного завдання;
- 6) мовленнєве оформлення відповіді, вміння донести інформацію до свідомості інших;
- 7) дотримання в усному мовленні норм літературної мови.

Викладання курсу ґрунтується на принципах академічної доброчесності, що передбачає: самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання; посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей; дотримання норм законодавства про авторське право.

90-100 балів

«Відмінно» А – **90-100** Студент характеризується високим рівнем

	володіння теоретичними знаннями; достатньою мірою володіє науковим інструментарієм, проблемно-пошуковими методами для проведення досліджень у галузі філології; уміє аналізувати, порівнювати, критично осмислювати науково-методичну та загальнонаукову інформацію; уміє виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; дотримується відповідних вимог щодо цитування, правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; бере активну участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії); ефективно взаємодіє в команді, у професійному колективі та з представниками інших професійних груп. Дотримується принципів академічної доброчесності.
82-89 балів	«Добре» В – 82-89 Студент характеризується достатнім рівнем володіння теоретичними знаннями; дотримується в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіє лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; дотримується відповідних вимог щодо цитування, правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; бере участь у різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії). Дотримується принципів академічної доброчесності.
74-81 бали	«Добре» С – 74 – 81 Студент характеризується середньо-достатнім рівнем володіння теоретичним матеріалом та готовності до оперування набутими вміннями й навичками. Наявний середньо-достатній рівень сформованості уміннями читати, сприймати науковий текст; виділяти головну, суттєву інформацію; виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови; володіти морфологічними, лексичними, синтаксичним нормами. Відповідь загалом послідовна, але допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами. Дотримується принципів академічної доброчесності.
64-73 бали	«Задовільно» Д – 64-73 Середній рівень володіння теоретичними знаннями, практичними вміннями виділяти в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіти лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з першоджерел, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови. Відповідь неповна, не завжди чітка, логічна, послідовна, допускаються неточності у володінні лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами. У цілому дотримується принципів академічної доброчесності.
60-63 бали	«Задовільно» Е – 60-63 Рівень володіння теоретичним матеріалом, практичними вміннями й навичками визначається нижче середнього. Студент показує нижче середнього рівень сформованості вмінь виділяти

	в науковому тексті основні проблеми, визначати їх актуальність, пояснювати ключові слова, дотримуватися в науковому тексті правильності, смислової точності, логічної послідовності, змістовності, інформаційної і змістової насиченості; володіння лексичними, морфологічними, синтаксичними нормами; дотримуватися відповідних вимог щодо цитування з наукових джерел; оформлювати цитати-тези або докази; цитати-аргументи, дотримуватися правильності, чистоти, точності, логічності, виразності мови. Відповідь неповна, допускаються фактичні помилки.
35-59 балів	«Незадовільно з можливістю повторного складання» FX – 35-59 Незадовільно (з правом перескладання) мають студенти, які відтворюють половину матеріалу. Усна чи письмова відповідь неповна або неправильна, нечітка, непослідовна, допускаються грубі фактичні помилки, відсутні приклади. низький рівень володіння навчальним матеріалом. Студент показує низький рівень сформованості вмінь аналізувати тексти наукового стилю, не спроможний відтворити загальновідомі мовні явища й положення.
1-34 бали	«Незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни» F – 1-35. Студент не виконав програму курсу. Незадовільно отримують ті студенти, які не можуть відтворити теоретичний матеріал, вони не завжди розуміють суть питання, не можуть застосувати набуті знання в елементарних стандартних ситуаціях; відповіді містять грубі фактичні помилки. Наявна відсутність практичних умінь і навичок, що є підставою для повторного вивчення дисципліни, неспроможність дати усну чи письмову відповідь, відтворити загальновідомі методичні явища й положення, простежується систематична невідповідність до практичних занять, часті пропуски без поважних причин. Такий студент потребує повторного прослуховування курсу.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ ДЛЯ СТУДЕНТІВ ДЕННОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ

Поточний контроль									РАЗОМ	СУМА
Розділ 1					Розділ 2					
Т 1.1	Т 1.2	Т 1.3	Т 1.4	Т 1.5	Т 2.1	Т. 2.2	Т 2.3	Т 2.4		
Поточний контроль									55	100
5	5	5	5	5	5	10	10	5		
Контроль самостійної роботи									45	
5	5	5	5	5	5	5	5	5		

*За бажанням студента можуть враховуватися результати навчання у неформальній освіті (відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у СумДПУ імені А. С. Макаренка): участь у конференції (різних рівнів) – 3 бали; написання й опублікування статті – 7 балів; участь у тренінгу, вебінарі, майстер-класі з питань навчального курсу – 4 бали; участь/призове місце у

творчих конкурсах, олімпіадах тощо: обласних – 8/10 балів; усеукраїнських – 12/14.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 – 89	B	добре
74 – 81	C	
64 – 73	D	задовільно
60 – 63	E	
35 – 59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 – 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Усне опитування, практичні завдання, тестові завдання, творчі роботи, контрольні роботи, поточний контроль, комплексна контрольна робота.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни складається з таких розділів:

Розділ 1. Майбутній учитель української мови і літератури, його професійні та особистісні якості

Розділ 2. Фахова комунікація вчителя української мови і літератури.

7.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

РОЗДІЛ 1

МАЙБУТНІЙ УЧИТЕЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ, ЙОГО ПРОФЕСІЙНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ

Тема 1.1. Українська культуромовна особистість учителя

Філологія як комплекс наук, що вивчають культуру народу, що знаходить своє вираження в мові, усній народній творчості та літературі. Інновації у філології та педагогіці.

Школа і особистість учителя в художньо-педагогічному дискурсі.

Практикоорієнтованість професійної підготовки майбутнього вчителя-словесника.

Організація освітнього процесу в СумДПУ імені А.С. Макаренка.

Навчальний план зі спеціальності. Освітньо-професійна програма

Навчальні заняття у вищій школі.

Тема 1.2. Академічна культура дослідника в освітньому процесі як складова національної безпеки. Академічна доброчесність. Поняття «Академічна доброчесність». Стаття 42 «Академічна доброчесність» Закону України «Про освіту» (2017) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>). Ключові поняття академічної доброчесності: академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання. Спільне і відмінне між поняттями «плагіат» (стаття 50 Закону України «Про авторське право і суміжні права») і «академічний плагіат» (стаття 42 Закону України «Про освіту»).

Інформаційне забезпечення навчальних занять та основні принципи академічної доброчесності.

Тема 1.3. З історії становлення професії "вчитель української мови і літератури"

Підґрунтя національної освіти у XIV-XVIII ст. Становлення української школи (братські школи, Острозька, Києво-Могилянська академії). Вимоги до вчителя у творах українських педагогів Є.Славинецького "Правила поведінки, зібрані для юнацтва", Ф.Прокоповича "Риторика", "Духовний регламент", Г.Сковороди.

Педагогічні, філософські, соціально-естетичні погляди Лесі Українки. Освітні проблеми у творчому доробку Б.Д.Грінченка ("Рідне слово", "Народні вчителі і українська школа", "Якої нам треба школи").

Українізація освіти - провідний напрям політики уряду Центральної Ради (1917-1920). Закон про державну українську мову в Українській Народній Республіці (1919 р.).

Уведення посади вчителя української мови і літератури.

Ідеї відродження української нації і культури у працях І.Огієнка ("Рідна мова в рідній школі", "Найперші завдання української філології", "Історія української літературної мови").

Тенденції у філологічній освіті 40-70-х рр. ХХст. (русифікація, принцип добровільності у виборі мови навчання, критика національної літератури, втрата національної самобутності українського театру).

Прогресивні тенденції вищої школи в 70-90-х рр. ХХ ст. Підручники, посібники, довідники з української мови і літератури для середньої і вищої школи (М.Вашуленко, І.Вихованець, С.Головащук, Т.Донченко, П.Дудик, Н.Іваницька, С.Караман, Л.Мацько, В.Мельничайко, Г.Онкович, Л.Паламар, М.Пентилюк, К.Плиско, М.Плющ, М.Стельмахович, В.Ужченко, І.Хом'як, О.Хорошковська, П.Хропко, І.Ющук). Формування нових концепцій навчання української мови, літератури, розробка державного стандарту української мови.

Тенденції філологічної освіти початку ХХІ ст.

Тема 1.4. Європейський досвід професійної підготовки вчителів рідної мови і літератури

"Європейський вимір в освіті". "Болонська декларація (1999). Підвищення конкурентноздатності європейської освіти.

Пошуки освітньої парадигми учителів рідної словесності в Польщі.

Прогресивні ідеї польського педагогічного досвіду. Педагогічне кредо дитинолюбців Я.Корчака, А.С.Макаренка, В.Сухомлинського.

Формування професійної компетенції учителів-філологів у США. Пріоритет гуманітарної, філологічної підготовки.

Особливості підготовки вчителів рідної мови у Великобританії (50—60-ті рр. ХХ ст. - орієнтація на вчителя-вченого, 60—70-х рр. ХХ ст. – образ вчителя-методиста, 80-х рр. ХХ ст. – акцент на підготовку вчителя-професіонала, інтелектуала, творця, новатора, 90-х рр. ХХ ст. - орієнтація на підготовку педагога з глибокими загальноосвітніми та спеціально-предметними знаннями і ґрунтовною професійно-педагогічною підготовкою.

Підготовка майбутніх учителів у Німеччині.

Практико-орієнтована підготовка - інтеграція теоретичної і практичної частини навчання. Навчальна ефективність лекції (проблемне орієнтування, акцент, пояснення, унаочнення), семінару (замаскована лекція, семінар-дискусія, проблемно зорієнтований і дослідницький семінари). Система дидактичної інформаційної допомоги (література, фільми, телебачення).

Тема 1.5. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти. Навчання української мови в контексті пріоритетних компетентностей НУШ.

Професійний стандарт «Вчитель початкових класів закладу загальної середньої освіти». Професійні компетентності вчителя: мовно-комунікативна, предметна, інформаційно-цифрова, емоційно-етична, педагогічного партнерства, інклюзивна, здоров'язберезувальна, проєктувальна, інноваційна, здатність до навчання впродовж життя, інфомедійна.

Навчання української мови в контексті пріоритетних компетентностей НУШ.

РОЗДІЛ 2 ФАХОВА КОМУНІКАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ

Тема 2.1. Наукова стаття як самостійний науковий твір

Види наукової статті: за змістом, читацьким призначенням, кількістю авторів. Методи написання статті: конструктивно-синтетичний; критико-аналітичний. Етапи роботи над науковою статтею.

Вимоги до змісту, форми, мови наукової статті.

Цитування у статті.

Лексико-граматичні конструкції для оформлення власного бачення проблеми. Самоконтроль виконаної роботи на змістовому, логічному, мовностилістичному рівнях.

Тема 2.2. Презентація результатів наукового дослідження

Наукова доповідь, повідомлення, виступ. Композиційно-логічна побудова усної наукової доповіді, повідомлення, виступу.

Мета і ознаки електронної презентації виступу.

Тема 2.3. Курсова робота. Кваліфікаційна робота

Вимоги до змісту та оформлення кваліфікаційної роботи. Складання індивідуального плану роботи. Обґрунтування теми, розробка її змісту, проведення наукового дослідження, апробація результатів дослідження у практиці діяльності об'єктів дослідження.

Тема 2.4. Педагогічна практика в системі підготовки майбутнього вчителя-словесника

Професійна спрямованість фольклорної, діалектологічної практик. Взаєпов'язаність навчальної, наукової, виховної, професійної цілей навчально-наукових практик.

Проблемний характер педагогічної практики. Різноманітність методів навчання, їх взаємозв'язок, нетрадиційні форми уроків української мови і літератури.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назва змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Денна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		Лекції	Практичні	Консультації	Самост. робота		Лекції	Практичні	Консультації	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. МАЙБУТНІЙ УЧИТЕЛЬ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ, ЙОГО ПРОФЕСІЙНІ ТА ОСОБИСТІСНІ ЯКОСТІ										
Тема 1.1. Українська культуромовна особистість учителя Навчальний план зі спеціальності. Освітньо-професійна програма підготовки майбутнього вчителя в СумДПУ імені А.С. Макаренка	8	2	2		4					
Тема 1.2. Академічна культура дослідника в освітньому процесі як складова національної безпеки.	8	2	2		4					
Тема 1.3. З історії становлення професії "вчитель української мови і літератури"	8	2	2		4					
Тема 1.4. Європейський досвід професійної підготовки вчителів рідної мови і літератури	8	2	2		4					
Тема 1.5. Професійний стандарт вчителя закладу загальної середньої освіти. Навчання української мови в контексті пріоритетних компетентностей НУШ	8	2	2		4					
Разом за розділом 1	40	10	10	-	20					
РОЗДІЛ 2. ФАХОВА КОМУНІКАЦІЯ ВЧИТЕЛЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ І ЛІТЕРАТУРИ										

Тема 2.1. Наукова стаття як самостійний науковий твір..	10	2	2		6					
Тема 2.2. Презентація результатів наукового дослідження.	13	2	4		7					
Тема 2.3. Курсова робота. Кваліфікаційна робота.	16	2	4		10					
Тема 2.4. Педагогічна практика в системі підготовки майбутнього вчителя-словесника	11	2	2	2	5					
Разом за розділом 2	50	8	12	2	28					
УСЬОГО ГОДИН	90	18	22	2	48					

Теми практичних занять

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Інновації у філології та педагогіці. Українська культуромовна особистість учителя. Навчальний план зі спеціальності. Освітньо-професійна програма	2	
2	Тема 1.2. Академічна доброчесність	2	
3	Тема 1.3. Професійні компетентності вчителя. Навчання української мови в контексті пріоритетних компетентностей НУШ	2	
4	Тема 1.4. З історії становлення професії "вчитель української мови і літератури"	2	
5	Тема 1.5. Європейський досвід професійної підготовки вчителів рідної мови і літератури	2	
7	Тема 2.1. Наукова стаття як самостійний науковий твір.	2	
8	Тема 2.2. Презентація результатів наукового дослідження	4	
9	Тема 2.3. Курсова робота. Кваліфікаційна робота.	4	
10	Тема 2.4. Педагогічна практика в системі підготовки майбутнього вчителя-словесника	2	
	УСЬОГО ГОДИН	22	

Самостійна робота

№	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1.1. Опрацювати Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти», ОПП і навчальний план підготовки бакалавра зі спеціальності	4	
2	Тема 1.2. Академічна доброчесність Знайти в Інтернет-мережі інформацію про студентські педагогічні конференції, які проводитимуться в поточному навчальному році. Які проблеми виносяться для обговорення?	4	
3	Тема 1.3. Скласти тезисний план праці В. О. Сухомлинського «Сто порад учителеві» (порада 1, 2). Написати лист майбутньому учневі. Провести серед одногрупників мікродослідження на тему «Що я знаю про професію вчителя?»	4	
4	Тема 1.4. Підготуйтеся до дискусії: «Сучасний вчитель-філолог – який він: проблеми та суперечності».	4	
5	Створити картотеку висловлювань, віршів, видатних педагогів про вчителя, користуючись друкованими інтернет-джерелами. Проаналізувати як змінювалися цілі педагогічної діяльності в різні історичні відрізки часу.	4	
6	Тема 2.1. Програми з української мови та української літератури, зарубіжної літератури для закладів загальної середньої освіти – документи, що регулюють професійну педагогічну діяльність. Відповідність їх змісту засадничим ідеям Державного стандарту повної загальної середньої освіти.	5	
7	Тема 2.2. Науковий текст як форма реалізації наукового дослідження	5	
8	Тема 2.3. Наукова стаття як самостійний науковий твір.	6	
9	Тема 2.4. Курсова робота. Кваліфікаційна робота.	7	
10	Тема 2.5. Презентація результатів наукового дослідження	5	
	УСЬОГО ГОДИН	48	

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бути вчителем: Навчально-методичний посібник з курсу „Вступ до спеціальності” / Укладач О.В. Більська. Вінниця: ТД «Едельвейс и К», 2012. 296 с.
2. Григор'єва М. В., Крикова О. І., Певко С. Г. Довідник з академічної доброчесності для школярів / за ред. О. О. Гужви. Х.: ХНУ ім. В. Н. Каразіна, 2016. 64 с. URL: <https://goo.gl/7iNLWr>.
3. Державний стандарт повної загальної середньої освіти. Постанова КМУ № 898 від 30.09.2020 року. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://osvita.ua/legislation/Ser_osv/76886/
4. Мешко Г.М. Вступ до педагогічної професії: навч.посібник. К.:Академвидав, 2015. 200 с.
5. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-уклад. : О.Боженко, Ю. Корян, М. Федорець. Київ: УБА, 2016. 117 с.
6. Семенов О. М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: монографія. Суми: Мрія-1, 2005. 404 с
7. Фіцула М.М. Вступ до педагогічної професії: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти. Тернопіль: Навчальна книга, Богдан, 2009. 168.
8. Щербакова К. Вступ до спеціальності: навч.-метод. посіб. 3-є вид., оновлене, доповнене. Львів: Видавництво «Новий Світ», 2019. 215 с.

Інформаційні ресурси:

Нормативні документи України та офіційні документи європейських/міжнародних організацій:

1. Закон України “Про освіту” від 05.09.2017 року № 2145-VIII. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>
2. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.14 р. № 1556-VII. Голос України» від 06 серпня 2014 р. № 148. (зі змінами).
3. Професійний стандарт «Вчитель закладу загальної середньої освіти» [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mon.gov.ua/npa/pro-zatverdzhennia-profesiinoho-standartu-vchytel-zakladu-zahalnoi-serednoi-osvity>

Академічна чесність

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету/ Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд досліджень освітньої політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А.Є. Артюхова. К.: Таксон, 2016. 234 с.
2. Єгорченко, І., Серебряков, М. Академічна доброчесність (2018) Аналітичний звіт та рекомендації URL: <https://rpr.org.ua/wp-content/uploads/2018/10/Analitichna-zapyska-akademichna-dobrochesnist.pdf>.
3. Батечко Н., Дурдас А. Академічна доброчесність в контексті європейських практик: досвід Франції. Неперервна професійна освіта: теорія і практика. 2019. Вип. 3 (60). С.88 -94.
4. Довідник з академічної доброчесності для школярів / уклад. М.В. Григор'єва, О.І. Крикова, С.Г. Певко; за заг. ред. О.О. Гужви. 3-є вид., випр. і доп. Харків: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2018. 66 с. URL: https://drive.google.com/file/d/19nOAsorJfuCL_1T0wdxDHkxW2PxEj4g/view (дата звернення: 02.04.2019).
5. Семенов О., Вовк М. Академічна культура дослідника в освітньо-культурному просторі університету. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С.Макаренка, 2016. 284 с.

СТРАТЕГІЯ ЯКОСТІ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені А.С.МАКАРЕНКА на 2023-2024 навчальний рік

https://sspu.edu.ua/images/2023/docs/yakist-osvity/strategiya_yakosti_23-24_nr_60874.pdf

Комісія з питань якості освітньої діяльності та вищої освіти і Комісії з етики та академічної доброчесності

<https://sspu.edu.ua/yakist-osvity>

КОДЕКС АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ СУМСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ імені А.С.МАКАРЕНКА

https://sspu.edu.ua/images/2019/manual/kodeks_akademichnoyi_dobrochesnosti_6c82c.pdf

Доброчесність на уроках української мови НУШ

- [Положення про конкурс есе для здобувачів закладів освіти "Доброчесність у навчанні: дотримуватись не можна порушувати"](#)
- [Положення про систему забезпечення академічної доброчесності у освітньо-науковій діяльності СумДПУ імені А.С. Макаренка](#)
- [Положення про комісію з питань етики та академічної доброчесності Сумського державного педагогічного університету імені А.С. Макаренка](#)

<https://sspu.edu.ua/akademichna-dobrochesnist>

Додаткова література

Видатні особистості з українського мовознавства. Хрестоматія / за заг. ред. Марини Навальної ; укл. : Тетяна Левченко, Тетяна Чубань. Переяслав-Хмельницький : «Видавництво КСВ», 2016. 172 с.

PISA: читацька грамотність / уклад. Т. С. Вакуленко, С. В. Ломакович, В. М. Терещенко. К. : УЦОЯО, 2017. 123 с.

Наукові, науково-методичні праці викладача, який забезпечує навчальну дисципліну

1. Ganna Korchagina, Olena Akimova, Alina Drokina, Nataliia Hromova, Hennadii Leshchenko (2024) Pedagogical conditions for the professional development of students of Higher Education through the disciplines of the General University Block/ Revista Conrado, 20(97), p. 254-260 (Web of Science). <https://conrado.ucf.edu/cu/index.php/conrado/article/view/3653>

WEB of Science

2. Averina, K., Hromova, N., Hornostaieva, O., Kravchenko, H., Volosatykh, O., & Shamayeva, K. (2021). Development of professional competence of teachers in the system of continuing education. Laplage in Journal, 7(3), p.591-597 (Web of Science). <https://doi.org/10.24115/S2446-62202021731346p.591-597> **WEB of Science**

3. Герман В., Громова Н., Кириленко Н. Формування цифрової компетентності студентів-філологів під час дистанційного навчання: застосування платформи *LMS MOODLE*. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2024. № 1-2 (135-136). С. 3-13. <https://pedscience.sspu.edu.ua/wp-content/uploads/2024/04/D1%80%D0%B8%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf>

4. Герман В., Громова Н. Формування медіакультури майбутнього вчителя-словесника в циклі професійної підготовки *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журнал* / голов. ред. А. А. Сбруєва. Суми: Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2022. № 6(10). С. 49-63. https://pedscience.sspu.edu.ua/?page_id=4866

5. Громова Н. Українська мова в інтернет-просторі: нові тенденції та виклики. *Вісник науки та освіти*. № 10(28). 2024. <http://perspectives.pp.ua/index.php/vno/article/view/16052/16124>

Інформаційні ресурси:

1. Закон «Про загальну середню освіту».
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/651-14>

2. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні (нова редакція) від 21 квітня 2016 р. № 1-2/7-110 URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzheniya_mediaosviti_v_ukraini_nova_redaktsiya/

3. Концепція «Нова українська школа» 2016 р. URL: <http://osvita.ua/doc/files/news/520/52062/new-school.pdf>
4. Навчальні програми для 10-11 класів. Українська мова. URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/navchalni-programi-dlya-10-11-klasiv>
5. На урок. Освітній проект. URL: <https://www.facebook.com/naurok.com.ua/>
6. Нова українська школа. URL: <https://www.facebook.com/nus.org.ua/>
7. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи URL: <http://mon.gov.ua/konczepczya.pdf>
8. Онлайн-курс з Іриною Гондюл «Практики щасливих Вчителів». URL: <https://www.facebook.com/groups/335412124059792/>

Електронні ресурси:

1. Всеукраїнський рекламно-інформаційний журнал «Сучасна освіта». URL: <http://www.s-osvita.com.ua>
2. Вчителю-словеснику. URL: <http://1slovo.ucoz.com/> 3. Дивослово: щомісячний науково-методичний журнал Міністерства освіти і науки, молоді та спорту України. URL: <http://dyvoslovo.com.ua/>
5. Для вчителя української мови та літератури, розробки уроків. URL: www.uroki.net/
6. Електронне фахове видання «Українська мова і література в школі» URL: <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net/>
7. Електронне фахове видання «Українська мова і література в школі» URL: <http://www.ukr-in-school.edu-ua.net/>
8. Записник сучасного вчителя URL: <http://notatka.at.ua/>
9. Інформаційно-методичний сайт URL: http://ippo.org.ua/index.php?option=com_frontpage&Itemid=1
10. Методичний портал URL: <http://metodportal.net/>
11. Наша школа: Портал вчителів України URL: <http://www.nashaskola.org.ua/>
12. Освіта.ua URL: <http://osvita.ua/>
13. Острів знань. URL: <http://ostriv.in.ua/>
14. Офіційний сайт української мови. URL: <http://ukrainskamova.at.ua/>
15. Сайт вчителів української мови та літератури. URL: <http://ukrmetod.at.ua/>
16. Сайт для учителів української мови і літератури. Українська мова. Українська література. Зарубіжна література. Позакласна робота. URL: <http://internetcentr.dp.ua>
17. Самоосвіта вчителів української мови та літератури (Інтернет-ресурси на допомогу вчителям-словесникам. URL: <http://skvschool2.ucoz.ru>
18. Українська мова та література. URL: <http://ukrmova.dn.ua/index.html>
19. Уроки державної мови. URL: <http://mova.kreschatic.kiev.ua/>
20. Українська педагогіка. URL: <http://ped.sumy.ua/>

21. Українська філологія. URL: <http://filology.info/>

Український освітянський видавничий центр «ОРІОН»

➤ <https://www.orioncentr.com.ua/nablizhaemo-peremohu/36-literatura-war-afterwar/220-vivchennya-literature-war-afterwar?fbclid=IwAR1rvdsvV-mkYgaoLSRmi51MUgbrau5QIWksy7U3FNWjm7hyVM3bI5p8IIQ>

➤ <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/navchalni-programi/modelni-navchalni-programi-dlya-5-9-klasiv-novoyi-ukrayinskoyi-shkoli-zaprovadzhuyutsya-poetapno-z-2022-roku>

➤ <https://mon.gov.ua/ua/osvita/zagalna-serednya-osvita/nova-ukrayinskashkola/derzhavnij-standart-bazovoyi-serednoyi-osviti>

➤ <https://mon.gov.ua/ua/news/zatverdzheno-profstandart-vchitelyapochatkovihklasiv-vchitelya-zakladu-zagalnoyi-serednoyi-osviti-i-vchitelya-z-pochatkovoyi-osviti>